

CÁCH MẠNG THÁNG MƯỜI NGA NĂM 1917 VÀ CUỘC ĐẤU TRANH BẢO VỆ CÁCH MẠNG (1917-1921)

1. Tóm tắt lý thuyết

1.1. Cách mạng tháng Mười Nga năm 1917

1.1.1. Tình hình nước Nga trước cách mạng

a. Chính trị

- Chế độ quân chủ chuyên chế vẫn được duy trì – đứng đầu nhà nước là Nga hoàng Ni-cô-lai II.

- 1914, Nga hoàng tham gia vào cuộc chiến tranh đế quốc => gây nên nhiều hậu quả nghiêm trọng cho đất nước.

Hình 1: Những người lính Nga ngoài mặt trận (1/1917)

b. Kinh tế

Kinh tế suy sụp, lạc hậu:

+ Quan hệ sản xuất phong kiến vẫn được duy trì; Quan hệ sản xuất tư bản chủ nghĩa bị kìm hãm nặng nề.

+ Nông nghiệp sa sút; nạn đói xảy ra khắp nơi; sản xuất công – thương nghiệp đình đốn.

c. Xã hội

- Trong xã hội tồn tại nhiều mâu thuẫn:

+ Mâu thuẫn dân tộc: giữa hơn 100 dân tộc trong đế quốc Nga với chính quyền phong kiến Nga hoàng.

+ Mâu thuẫn giai cấp: giữa nông dân với địa chủ phong kiến; giai cấp vô sản với giai cấp tư sản.

+ Mâu thuẫn giữa đế quốc Nga với các nước đế quốc khác.

⇒ Ở đầu thế kỉ XX, Nga là nơi tập trung cao độ các mâu thuẫn của chủ nghĩa đế quốc.

- Đời sống của các tầng lớp nhân dân khổ cực ⇒ phong trào đấu tranh đòi lật đổ chế độ Nga hoàng diễn ra khắp nơi.

⇒ Kết luận: Nước Nga trở thành “khâu yếu nhất trong sợi dây chuyền đế quốc chủ nghĩa”.

1.1.2. Từ cách mạng tháng Hai đến cách mạng tháng Mười

a. Cách mạng tháng Hai (1917)

- Nguyên nhân

- Chế độ phong kiến Nga hoàng lâm vào khủng hoảng, suy yếu nghiêm trọng.
- Nga tham gia chiến tranh thế giới thứ nhất → đời sống nhân dân thêm cơ cực, mâu thuẫn xã hội ngày càng sâu sắc.

- Mục tiêu

- Lật đổ chế độ phong kiến Nga hoàng.
- Chống chiến tranh đế quốc.

- Lãnh đạo: Giai cấp vô sản thông qua Đảng Bôn-sê-vích.

- Diễn biến chính

- Ngày 23/2/1917 theo lịch Nga, hơn 9 vạn nữ công nhân thành phố Petorograd đã xuống đường biểu tình.
- Dưới sự lãnh đạo của đảng Bôn-sê-vích, phong trào đấu tranh nhanh chóng lan rộng ra toàn thành phố và chuyển từ tổng bãi công chính trị sang khởi nghĩa vũ trang.
- Quân khởi nghĩa đã đánh chiếm các công sở, bắt giam các bộ trưởng và tướng tá của nga hoàng. Chế độ phong kiến bị lật đổ và Nga trở thành nước Cộng hòa.

“Tự do cho nước Nga”

Hình 2: “Tự do cho nước Nga” (tranh vẽ năm 1917 về cách mạng tháng Hai)

- Kết quả: Thắng lợi

- Ý nghĩa

- Lật đổ chế độ phong kiến Nga.
- Tạo điều kiện tiền đề để tiến hành cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa.

- Tính chất: Cách mạng dân chủ tư sản kiểu mới

b. Cách mạng tháng Mười (1917)

- Nguyên nhân

- Cục diện hai chính quyền song song tồn tại.
- Chính phủ tư sản lâm thời không đáp ứng những quyền lợi cơ bản của nhân dân.

- Mục tiêu

- Lật đổ chính quyền của giai cấp tư sản.
 - Tạo điều kiện đưa Nga tiến lên xây dựng chủ nghĩa xã hội.
- Lãnh đạo: Giai cấp vô sản thông qua Đảng Bôn-sê-vích
- Diễn biến chính
- Trải qua 1 thời gian đấu tranh hòa bình để tập hợp lực lượng, tháng 10/1917, Đảng Bôn-sê-vích Nga đã quyết định chuyển cuộc đấu tranh của nhân dân Nga sang giai đoạn khởi nghĩa vũ trang giành chính quyền.
 - Ngày 7/10/1917, Lênin bí mật rời Phần lan về nước để trực tiếp chỉ đạo cách mạng.
 - Đêm 24/10/ 1917, cuộc khởi nghĩa của nhân dân Nga đã bùng nổ tại thành phố Matxcova và nhanh chóng giành thắng lợi.
 - Đầu năm 1918, cách mạng đã giành thắng lợi hoàn toàn trên nước Nga rộng lớn.
- Kết quả: Thắng lợi
- Ý nghĩa
- Lật đổ chính phủ tư sản lâm thời, thiết lập nền chuyên chính vô sản.
 - Giải phóng nhân dân lao động khỏi mọi ách áp bức, bóc lột.
 - Làm thay đổi cục diện chính trị thế giới.
 - Để lại nhiều bài học kinh nghiệm cho phong trào cách mạng thế giới.
- Tính chất: Cách mạng xã hội chủ nghĩa

1.2. Cuộc đấu tranh xây dựng và bảo vệ chính quyền Xô viết

1.2.1. Xây dựng chính quyền Xô viết

- Đêm 25/10/1917 chính quyền Xô viết được thành lập do Lê-nin đứng đầu.
- Nhiệm vụ hàng đầu của chính quyền Xô viết:
- + Đập tan bộ máy Nhà nước cũ của giai cấp tư sản và địa chủ.
 - + Xây dựng bộ máy Nhà nước mới của nhân dân lao động.
- Biện pháp thực hiện nhiệm vụ cách mạng:
- + Thông qua: “Sắc lệnh hòa bình” và “Sắc lệnh ruộng đất”.
 - + Xóa bỏ những tàn tích phong kiến, xóa bỏ chế độ đẳng cấp và đặc quyền của giáo hội.
 - + Thực hiện nam nữ bình quyền, các dân tộc có quyền bình đẳng và quyền tự quyết.
 - + Thành lập Hồng quân để bảo vệ chính quyền cách mạng.
 - + Quốc hữu hóa các nhà máy xí nghiệp của giai cấp tư sản, thành lập Hội đồng kinh tế quốc dân tối cao để xây dựng nền kinh tế xã hội chủ nghĩa.
- ⇒ Nhận xét: Các chính sách của Chính quyền Xô viết đã đem lại lợi ích và bảo vệ quyền lợi cho nhân dân lao động; Thể hiện tính ưu việt tiến bộ của một chính quyền mới, chính quyền của dân, do dân, vì dân.

1.2.2. Bảo vệ chính quyền Xô viết

a. Bối cảnh lịch sử

- Cuối năm 1918 quân đội 14 nước đế quốc cấu kết với các lực lượng phản cách mạng trong nước mở cuộc tấn công nhằm tiêu diệt nước Nga Xô viết.

Hình 3: Áp phích năm 1920 “Bạn đã ghi tên tình nguyện chưa?” – kêu gọi Thanh niên nhập ngũ bảo vệ đất nước

b. Chủ trương, chính sách

- Thực hiện chính sách “Cộng sản thời chiến”.
- Nội dung của chính sách cộng sản thời chiến:
 - Nhà nước kiểm soát toàn bộ nền công nghiệp.
 - Trưng thu lương thực thừa của nông dân.
 - Thi hành chế độ cưỡng bức lao động.

⇒ Tác dụng của chính sách Cộng sản thời chiến: động viên tối đa nguồn của cải nhân lực của đất nước, tạo nên sức mạnh tổng hợp, đến cuối năm 1920 Nga đẩy lùi sự can thiệp của các nước đế quốc, bảo vệ chính quyền non trẻ.

2. Luyện tập

Câu 1: Cách mạng tháng Hai năm 1917 đã thực hiện được những nhiệm vụ gì?

Gợi ý trả lời

Dưới sự lãnh đạo của Lê nin và Đảng Bôn sê vich Nga CM tháng 2/ 1917 đã thực hiện những nhiệm vụ:

- Lật đổ sự thống trị chế độ quân chủ chuyên chế (chế độ Nga Hoàng)- xóa bỏ tàn tích phong kiến và thực hiện dân chủ.
- Tạo điều kiện cho nước Nga phát triển nhanh mạnh về kinh tế.
- Giải phóng giai cấp nông dân Nga khỏi xiềng xích của chế độ quân chủ Sa Hoàng thối nát.

Câu 2: Chính quyền Xô viết đã làm những việc gì và đem lại lợi ích cho ai?

Gợi ý trả lời

Việc làm của chính quyền Xô viết:

- Đêm 25/10/1917 chính quyền Xô viết được thành lập do Lê-nin đứng đầu.

- Chính sách của chính quyền:
- Đập tan bộ máy Nhà nước cũ, xây dựng bộ máy Nhà nước mới.
- Thông qua: “Sắc lệnh hòa bình” và “Sắc lệnh ruộng đất”. Trong đó sắc lệnh hòa bình lên án cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa. Sắc lệnh ruộng đất nhằm giải quyết ruộng đất cho nông dân.
- Xoá bỏ đẳng cấp, và đặc quyền của giáo hội.
- Thực hiện nam nữ bình quyền, các dân tộc có quyền bình đẳng và quyền tự quyết.
- Thành lập Hồng quân để bảo vệ chính quyền cách mạng.
- Quốc hữu hóa các nhà máy xí nghiệp của giai cấp tư sản, thành lập Hội đồng kinh tế quốc dân tối cao để xây dựng nền kinh tế xã hội chủ nghĩa. Quốc hữu hóa các
- Đem lại lợi ích cho: Chính quyền Xô viết đã đem lại lợi ích và bảo vệ lợi ích cho nhân dân lao động, thể hiện tính ưu việt tiến bộ của một chính quyền mới, chính quyền của dân, do dân, vì dân.

Câu 3: Nêu ý nghĩa lịch sử của Cách mạng tháng Mười Nga?

Gợi ý trả lời

Ý nghĩa lịch sử Cách mạng tháng Mười Nga:

Với nước Nga.

- Đập tan ách áp bức, bóc lột của phong kiến, tư sản, giải phóng công nhân và nhân dân lao động.
- Đưa công nhân và nông dân lên nắm chính quyền, xây dựng chủ nghĩa xã hội.

Với thế giới:

- Làm thay đổi cục diện thế giới.
- Cổ vũ và để lại nhiều bài học kinh nghiệm cho cách mạng thế giới.

3. Kết luận

Bài học tóm tắt Cách mạng tháng Mười Nga và quá trình xây dựng và bảo vệ chính quyền Xô viết.